

ידי רבים מבני הארץ כתנועה של שיחורר לאומי וקידם מה חברתית. יתכן שרק חלק קטן מן הציבור היה קור מוניטלי, אך במצב שנוצר העידן הרוב הגדול דיקטטור רה קומוניסטית נקיייה, נוסח האנוי, על פני דיקטטורה מושחתת וחסרת-אידאליים, נוסח סייגון. אין את שמך של ספק כי קיסניג'ר עצמו הבין את ההסכם כך. בוודאי היה ברור לו שבמיקרה הטוב ביותר תקום כסייגון ממשלה של המרכז והשמאל, ובמיקרה הרע ביותר ממי שלה קומוניסטית טהורה. כי כך קבע ההיגיון של יחסי-הכוחות בשדה-ההקרב.

אולם איש אחד עמד כחוסס בדרך: המרשל גוויין. וארתיה, תיה הוא מעין מהדרה ויאט-נאמית של לון גול הקאמבודי: גנרל צינג, שאפתני, מושחת ועריץ. הוא הגיע לשלטון בדרך של אינטריגות, אחרי שסוכנות הבינו האמריקאים (טראיאיי) יזמה את רצח הנשיא הקודם, דיאם, שלא היה יעיל די צורכו.

תיה החליט לחבל במשאיומתן לפני שהושגו גו ההסכמים, ולפוצצם לאחר שהושגו.

בשבועות האחרונים קרסה המערכת כולה. המוראל של הצבא התמוטט. הציור האמריקאי היקר נפל בידי האדומים. הבירה היתה מנותקת. כיבוש המדינה כולה בידי הצבא האדום הפך ודאי, וסיהאנוק התכונן לחי זור לבירתו. לון גול, אדם שבור והרוס, צולע על מקל, ברח לחו"ל כדי ליהנות מפירות נגידתו.

הוא השאיר אחריו ארץ חרבה. בגלל החי למת ניכסון וקיסניג'ר נהרגו רבבות אנשים חפים מפשע, נפצעו מאות אדפים, ומיליונים הפכו פליטים חפרי-כית. הארץ הפורחת הפי כה תדי-חרבות. העם המאושר ביותר על פני כדור-הארץ הפך אספסוף רעב ושבור, המקווה שהשיגו קומוניסטי ישקם את ההרסות.

כל זה — ללא כל תכלית, מבלי שהאמריקאים השיגו דבר מלבד תבוסה ומפולת לעצמם.

סיפור פשוט, מהרד ושבור-לב.

מה הוסכם בפאריס ?

סיפור של ויאט-נאם הדרומית מסובך, כמובן, הרבה יותר. ניתן להבין אותו ביתר קלות, אם

סוכנות-הבינו חיברה את המתכון. תחילה צריכים לסלק את סיהאנוק. אך? פשוט מאוד: לוקחים גנרל מושחת ותאב-שילטון, נותנים לו כסף וגיבוי, מחוללים הפיכה — והופ, יש שילטון פרו-אמריקאי. השילטון הזה מזמין את האמריקאים לפלוש לארצו — והרי ניצחון בטוח. ואכן, היה זה מירשם כטוח — לטראגדיה נוראה, לגסיסה ממושכת, להתמוטטות.

ההפיכה בוצעה. הבוגר המבוקש נמצא בדמותו של אחד לון גול, גנרל לא-יוצלה, פוליטיקאי מושחת, הכסיל הנכון במקום הנכון. הוא שוחד כראוי, והמדינה נמסרה לו על מגש של כסף.

לאחר-מכן באה הפלישה הגדולה, תחילה בשמרה בסוד, אך אי-אפשר לשמור על סודות בארצות-הברית, שבה — בניגוד לישראל — יש עיתונות לחמת, הנאי מנה לתפקידה לחשוף את האמת.

באותו יום נתגלה הצד היפה של העם האמריקאי. מיטב אנשי המצפון הזעיקו את עמם נגד הפלישה הזדונית לתוך ארץ שלוה. נחשול עצום של מחאה ציבורית הציף את הארץ. אישום מוחץ הוטח בפניו של ניכסון.

רמאות הדדית

שעת המשא-והמתן צעק תיה חמס נגד ההסכם שהתגבש. לקיסניג'ר היה קשה למכור את ההסכם לחלק הניצני של דעת-הקהל האמריקאית בנסיבות אלה. היה נוח לו להשתק את קולו של תיה.

הוא עשה זאת, כנראה, בדרך של רמאות. הפרטים מתבררים רק עכשיו. נראה כי מאחרי הגב של דעת-הקהל והקונגרס, הבטיח קיסניג'ר לתיה את המשך הסיוע הצבאי המאסיבי.

הבטחה זו עוררה את תיה לפוצץ את הגשמת ההסכמים. הוא היה בטוח כי יש לו גיבוי אמריקאי סודי בדרך זו.

וכך, עוד לפני שיכשה הדיו על הסכמי פאריס, ודפני שקיסניג'ר קיבל את פרס-השלום המפואר, נקרעו ההסכמים לגזרים.

תיה מנע כל התקדמות להגשמת הסעיפים הפוליטיים. לא זו בלבד שמנע את הקמתה של קואליציה, שלא לדבר כלל על בחירות חופשיות — אלא מילא את בתי-הכלא ביריביו, אסר כל אדם שדיבר על התפיסות ושלום, השכיח מישטר כללי של טרור. מי שלא רצה בהמשך המלחמה, הוכרז כבוגד.

הקומוניסטים אף הם לא טמנו את ידם בצלחת. ברגע שראו כי אין כל סיכוי לפיתרון מדיני בדרכי שלום (ואולי גם לפני-כן) הגבירו את המאמץ הצבאי, התי כוננו לכבוש את הארץ.

מדוע שיחק קיסניג'ר את המישחק הזה? מדוע לא הכריח את תיה לנהוג עדיפי ההסכמים? מדוע לא הופעל לחץ על סייגון?

יש לכך, כנראה, סיבה פשוטה. השילטון של ניכסון התנדנד. נפילת כל ויאט-נאם בידי הקומוניסטים — אף שהיתה צפויה ובטוחה מראש — יכלה להנחית עליו מכת-מוות. קיסניג'ר וניכסון היו מעוניינים בתקופת-ביניים נכבדה בין הסכמי פאריס ובין נפילת סייגון. למען אינטרס ציוני וקמנוני זה נשפכו נהרות של דם ודמעות, נגרם חורבן שלא-יתואר.

יורשי צ'יאנג וואו

הלך הרברים בשטח היה כמעט מובן מאליו. הוא דמה להפליא למה שאירע, דור לפני-כן, בסין. שילטונו של תיה בסייגון (כמו שהיה שילטון צ'יאנג קיי-שיק המנוח בסין) רקוב עד היסוד. אין לו בסיס עממי. לצבאו אין מוראל, ואין אנשיו חדורים בהכרת ייעוד כלשהו.

גרוע מזה: מכיוון שהשילטון עומד על בלימה, אין הדיקטטור יכול לסמוך על קציניו. ממילא אין הוא יכול להקים צבא בעל פיקוד מרכזי. יעיל ומאורגן. הוא חילק את הפיקוד בין מסקדים מקומיים מתחרים וסיכסך ביניהם, כדי למנוע על-לייתו של מתחרה רציני. כך, למשל, אין בצבאו של תיה חיל-אוויר מאורגן. אלא לכל מסקד מקומי יש חיל-אוויר קטן משלו. נמנעו ריכוזו והפעלתו של הכוח אווירי בידי של מסקד אחד. מחשש פן יוכל להושיט את היד לשילטון.

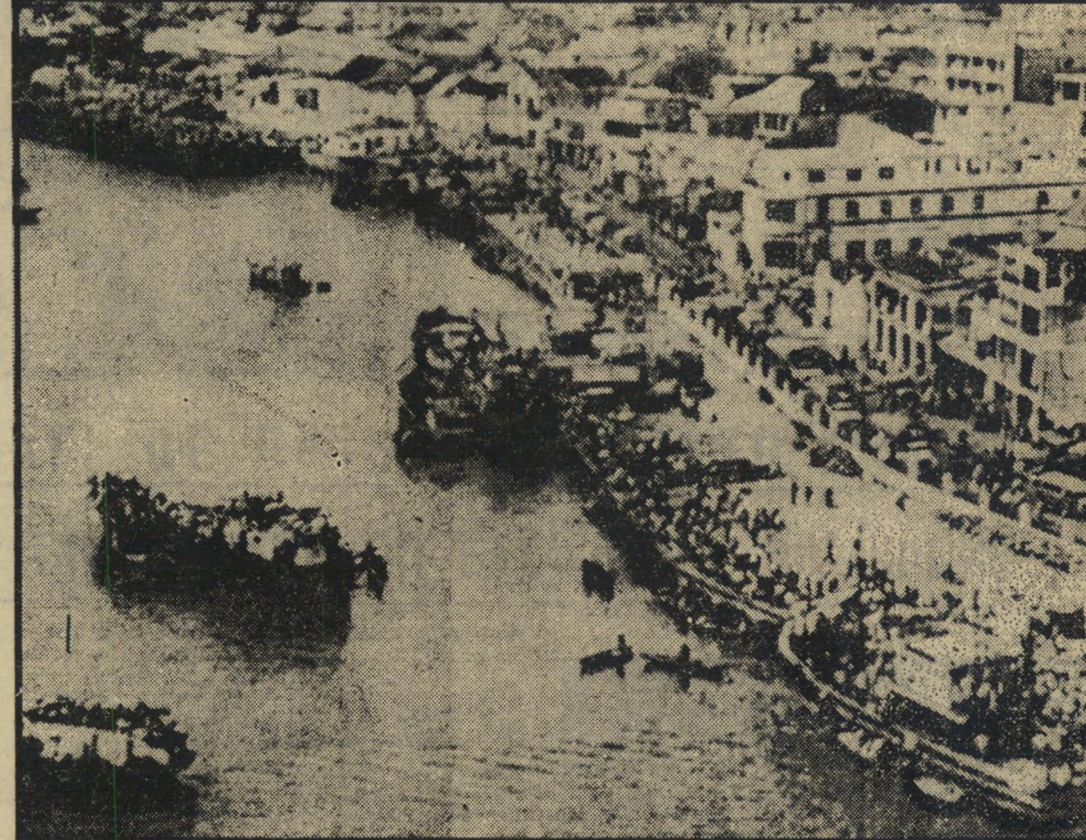
סיוע אמריקאי מאסיבי זרם לסייגון (כמו בשעתו, לממשלת צ'יאנג) — אך רובו המכריע נערם בידי הנשיא, מישפחתו ושותפיו.

בידי צבא סייגון נמצאו כמיות כבירות של נשק חדיש ביותר. אולם מרביתו של הנשק הזה הגיעה, במקדם או במאוחר, לידי האוייב — כמו הנשק הסובייטי של הצבא המצרי בימי מלחמת ששת-הימים.

האובדן-השנאה את המישטר, וזה נאדץ הפסון יותר ויותר עז טרור, בתי-סוהר, כו' לשת ועינויים, כדי להחזיק מעמד בשיימון. מול מערכת רקובה וחסרת-תוחלת זו עמד כוח בעל מוטיבציה גבוהה, מוראל יציב ויעיל.

חילי הוויאט-קונג (כמו חילי מאו בשעתו) מאמינים שהם לוחמים למען מטרות קדושות — שיחורר לאומי, גירוש כובש זר, מהפכה סוציאליטית. לכן הם מוכנים להרץ את נפשם, להסתכן, לגלות יזומה — תכונות המבטיחות ניצחון גם מול נשק עדיף בהרבה.

ביאוריה השליטה של הוויאט-קונג, כמו בוויאט-נאם הצפונית, שולט מנגנון בלתי-ימנשה, הפועל על פי דרך כו להתקדמות כלכלית וחברתית. אין זה שילטון דמוקרטי יותר מאשר בכל מדינה קומוניסטית אחרת. אך מול הריקבון של צ'יאנג קיי-שיק, נראתה הדיקטטורה של מאו כג'עדן; ומול השחיתות והעריצות של תיה, נראה (המשך בעמוד 26)

על החוף: אחרוני הפליטים בורחים בסירות מדאנאנג

מתחילים בהסכם-פאריס המפורסם, שהנחיל את פרס-נובל לשלום להנרי קיסניג'ר ולעמיתו הצפון ויאט-נאמי. על הסכם זה הוערמו בישראל בימים האחרונים ערימות של דברי-היבה, שמקורן בכורות. לפי האגדה המקובלת בכל-התקשורת של ישראל (אך לא בכל-התקשורת של אמריקה, שהם יותר הגונים ופחות בוריים), נראה העניין כך:

הקומוניסטים הבטיחו להפסיק את מאבקם להשתלט על ויאט-נאם הדרומית, ותמורת זאת יצאו האמריקאים מוויאט-נאם. האמריקאים הבטיחו לממשלת הדרום סיוע בלתי-מוגבל ונתנו ערובה לקיומה. סייגון התמימה האמינה לוויאט-נאם, וושינגטון התמימה האמינה להאנוי. אך האנוי שיקרה, וושינגטון בגדה. הוכח שהערביות האמריקאית אינן שוות כלום, ושכל המאמץ לאוייב התוקף פן מפכת את נפשו.

פשוט והגיוני. אלא שאין לכל התיאור הזה יסוד עובדתי כלשהו.

להסכם-פאריס היו שני מישורים: מישור האנוי-וויינגטון ומישור ויאט-קונג-סייגון.

במישור הראשון נעשתה עיסקה פשוטה. הצבא האמריקאי הפסיד את המלחמה. אחרי ביזבוז משאבים אדירים בכוח-אדם ובנשק, הוא נכשל בהשגת מטרותיו. התי-קוממות דעת-הקהל האמריקאית נגד המשכת הנוועה, אילצה את ממשלת ניכסון להסכים לנסיגה אמריקאית טוטאלית. הדבר היחיד שהשיג ניכסון תמורת נסיגה זו היה שיחורר השבויים האמריקאיים.

הסכם זה בוצע במזלזל.

החלק השני נגע לעתידה הפוליטי של ויאט-נאם הדרומית.

ההסכם התווה דרך מסובכת ומפורטת לקביעת עתיד זה. עיקרו: הקמת קואליציה רחבה בסייגון, שיתוף הקור מוניסטים בשילטון; בחירות חופשיות, וכו'. להשתלטות הקומוניסטים על כל המדינה בדרכי-שלום. כי היה ברור כי ממשלת סייגון אינה נהנית מתמיכה כלשהי מצד הציבור הוויאט-נאמי, בעוד שהוויאט-קונג נתקבלו על-

ניכסון הופיע בטלוויזיה, בסייגונו המשומן והמתחמד הרגיל. את הפלישה הגדיר כהגנה עצמית, את אנשי המצפון האשים בכגידה.

בהמולה הנכלית כמעט נשכח האדם ששוי מש כיועץ הנשיא לענייני כיטחון לאומי ראש הוועדה המנחה את סוכנות-הבינו, האיש הקו' בע את המדיניות של ניכסון: הנרי קיסניג'ר.

נהרות של דמעות

עתי-הקהל האמריקאית לא סבלה את הפלישה. ניכסון נאלץ לצוות על צבאו לצאת מקאמבודיה. אך הוא הזרים סיוע מאסיבי למישטרו של לון גול. ההמשך היה כמעט מובן מאליו:

הפלישה האמריקאית גררה אחריה פלישה מאסיבית של כוחות קומוניסטיים. הצבא הצפון ויאט-נאמי, בעור רת שותפיו מהדרום ומלאוס, לא הסתגר עוד באיזור נתיב הו ציי-מיין, אלא התפרס בארץ כולה. תנועת-הגררי לה קומוניסטיה הקאמבודית, הידועה במערב בשם הירצפתי "חמר רוי" (חמר האדומה), הפך לכות צבאי יעיל. בעזרת הציבור הקאמבודי, שהתקומם נגד הבגידה הצינית של לון גול, כבשו האדומים את מרבית הארץ, באופן שיטתי ומתושב, למרות חיל-האוויר האמריקאי ועוצמת הנשק של פנוס-דן.

כאנך נייטראלית, לא סיכנה קאמבודיה את המערכת האמריקאית, למרות קיומו של נתיב הו ציי-מיין. עכשיו, כמעט הראשונה, היר תה סכנה שקאמבודיה תהפוך בסיס קומוניסטי.

הנסך סיהאנוק, שהיה נייטרליסט מושבע, ושהיה ידוע בהתנגדותו לקומוניסטים, עקר לפקין, הקים שם ממשלה גולה, שבה נמסרו עמדות-המפתח לקומוניסטים. לשווא שכחו הציבור האמריקאים מיליארדים לתוך קופתו של לון גול. רק חלק קטן הגיע אל הצבא ואל האוכי-לוסייה. הגנרלים, שידעו כי-ימיהם בשילטון ספורים, דאגו להעביר את מרבית הכסף לחשבונות בשווייץ.